

Проблема формування слов'янства за матеріалами археології з широким залученням історичних, лінгвістичних, антропологічних даних досліджується в колективній монографії «Славяне Юго-Восточной Европы в предгосударственный период» (1990), відповідальним редактором, керівником авторського колективу якої є Володимир Данилович. Робота підбила підсумки багаторічним дослідженням як самого ювіляра, так і працівників відділу слов'янської археології. Нова концепція етногенезу слов'ян, розроблена В.Д. Бараном, полягає у виділенні слов'янських пам'яток серед поліетнічних культур першої половини I тис. н. е. на території України і ретроспективної прив'язки їх до чітко визначених слов'янських старожитностей раннього середньовіччя. Державна премія України в галузі науки і техніки за 1991 р. стала гідною оцінкою внеску вченого і науковців відділу у розвиток української археології.

Понад 30 років учений очолював відділ археології слов'ян Інституту археології НАН України, створений за його ініціативою, та 10 років – відділ етнології НДІ

українознавства Міністерства освіти і науки України. Нині він головний та провідний працівник цих відділів.

Загалом Володимир Данилович є автором понад 300 друкованих праць, у тому числі 10 авторських і 10 колективних монографій. Під керівництвом В.Д. Барана сформувалася наукова школа археологів-славістів, підготовлено і захищено 12 кандидатських та 5 докторських дисертацій.

В.Д. Баран систематично виступає з доповідями на регіональних і міжнародних конференціях, конгресах, з'їздах із проблем історичного розвитку населення Східної і Центральної Європи. Він є членом Виконавчого комітету і бюро Унії слов'янської археології, членом-кореспондентом Центрального німецького археологічного інституту. Протягом 1981–1991 рр. учений працював у складі спільної німецько-української експедиції, що вивчала старожитності в м. Ольденбурзі (Німеччина).

Наукова громадськість, колеги та учні щиро вітають Володимира Даниловича з ювілеєм, зичать йому міцного здоров'я, плідної праці на ниві історичної науки.

70-річчя члена-кореспондента НАН України В.Л. ПИЛЮШЕНКА

11 серпня виповнилося 70 років знаному вченому в галузі металургії та матеріалознавства члену-кореспонденту НАН України Віталію Лаврентійовичу Пилюшенку.

В.Л. Пилюшенко народився у 1937 р. Вищу освіту здобув у Донецькому індустріальному інституті, який закінчив 1959 року, отримавши фах інженера-металурга за спеціальністю «Металознавство, обладнання і технологія термічної обробки металів». Свою трудову

діяльність Віталій Лаврентійович розпочав на Новокраматорському машинобудівному заводі інженером центральної заводської лабораторії. Також він був завідувачем лабораторією прокатних валків і термічною лабораторією. У зв'язку зі створенням промислового об'єднання «Крамважмаш» його було переведено на посаду заступника начальника Центральної заводської лабораторії заводу литва та поковок (нині «Енергомаш-

спецсталь»), де В.Л. Пилюшенко до 1973 р. працював головним металургом.

У цей період були виконані фундаментальні дослідження в галузі мікролегування конструкційних сталей, створення нових композицій сталей і металургійних технологій виробництва пресів, екскаваторів і роторних комплексів у серверному виконанні. Розроблено та впроваджено у виробництво наскрізні технології виробництва деталей турбін-роторів, дисків, робочих і опорних валків гарячої, холодної і теплої прокатки, що включає виплавку, ковку і термообробку. Таким чином, завдяки науковим розробкам і винаходам ювіляра вирішені важливі сільськогосподарські проблеми створення низки унікальних пресів для гарячої штамповки і пресування, забезпечення підприємств енергомашинобудування і металургії відповідними виробами.

Без відриву від виробництва В.Л. Пилюшенко закінчив аспірантуру при Інституті проблем литва АН УРСР і в 1972 р. захистив дисертацію за фахом «Ливарне виробництво», присвячену питанням мікролегування холодостійкою литою сталлю для виробів важкого машинобудування.

Упродовж 1973–1984 рр. діяльність Віталія Лаврентійовича пов'язана з Донецьким металургійним заводом, де він подолав шлях від керівника групи Центральної заводської лабораторії до заступника головного інженера заводу з нової техніки і технології. Тут учений продовжив дослідження впливу технологій виплавки, розливки і пластичної деформації на формування якісних характеристик неперервно-ливої заготовки, листа, трубної заготовки.

Однією з найважчих проблем, вирішеною за безпосередньої участі В.Л. Пилюшенка, є створення комплексної технології виробництва суднового листа, що відповідає вимогам МАКО. Уперше в СРСР були створені композиції легованих суднових хромомарганецьванадієвих сталей, які забезпечують високу холодостійкість, що дало мож-

ливість розробляти нові конструкції суден і бурових платформ.

Сьогодні коло наукових інтересів Віталія Лаврентійовича — це створення і впровадження технологій позапічної обробки; виробництво і дослідження вакуумованої підшипникової сталі; обробка чугуну в газліфтних установках; захист струменю металу інертними газами.

З 1984 по 1986 рік В.Л. Пилюшенко займається викладацькою роботою на кафедрі «Технологія металів» Донецького політехнічного інституту, куди його запросили як спеціаліста з великим досвідом практичної роботи. Від 1986 року Віталій Лаврентійович працював заступником директора Інституту чорної металургії СРСР.

Основними напрямками наукової діяльності ювіляра є:

- фундаментальні теоретичні та експериментальні дослідження формування структур і фізико-механічних властивостей та створення комплексних технологічних процесів виробництва легованої і мікролегованої сталі відповідального призначення;
- розробка, дослідження і впровадження технологій позапічної обробки сталі та чугуну; керування структурою і тепловим станом металу методами зовнішньої дії;
- вивчення впливу комплексного мікролегування на формування зерна аустеніту, поверхневої енергії на межах зерна, характер руйнування конструкційної сталі за негативних температур;
- особливості структуроутворення за умов термохімічної обробки сталей з низькою стійкістю аустеніту.

Наукові розробки В.Л. Пилюшенка характеризуються органічним поєднанням теоретичних і технологічних досліджень з наступним впровадженням їх у виробництво. За створення теоретичних основ та впровадження технології термомеханічного зміцнення прокату Віталію Лаврентійовичу присуджена Державна премія СРСР (1989 р.).

Учений є автором та співавтором 8 монографій, 1 довідника, 171 статті, він отримав 138 свідоцтв на винаходи.

В.Л. Пилюшенко зробив значний внесок у вдосконалення навчального процесу у вищих навчальних закладах і підготовку фахівців вищої кваліфікації. Він є автором 4 методичних посібників для курсу «Технологія металів». Учні Віталія Лаврентійовича захистили 8 кандидатських дисертацій.

Учений бере діяльну участь у громадському житті. В.Л. Пилюшенко — член 2 спеціалізованих рад, комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, входить до складу науково-технічної Ради Мінпрому України, є членом редколегії журналу «Металл и литье Украины».

Наукова громадськість, колеги та учні вітають Віталія Лаврентійовича з ювілеєм, зичать йому міцного здоров'я, нових звершень на благо Вітчизни.

70-річчя члена-кореспондента НАН України Л.А. ПАСТУРА

21 серпня виповнилося 70 років відомому математику і фізику-теоретику члену НАН України Леоніду Андрійовичу Пастуру.

Л.А. Пастур народився в с. Удич Джулинського району Вінницької області. У 1961 р. він закінчив інженерно-фізичний факультет Харківського політехнічного інституту і відтоді працює в Фізико-технічному інституті низьких температур ім. Б.І. Веркіна НАН України в Харкові.

Широкий спектр наукових інтересів, глибина розуміння проблем та невичерпна енергія притаманні Леоніду Андрійовичу протягом багатьох років. Його наукові інтереси охоплюють широке коло питань сучасної математики, математичної фізики і теоретичної фізики.

Л.А. Пастур є одним із засновників спектральної теорії випадкових і майже періодичних операторів — розділу математики і математичної фізики, що інтенсивно розвивається в усьому світі й знаходить широке застосування. Його ідеї і результати в цій галузі вже стали класичними. Викладе-

ні, зокрема, у монографії «Spectra of Random and Almost Periodic Operators», вони значною мірою стали основою сучасної теорії і широко застосовуються в численних дослідженнях у нашій країні та за кордоном.

Слід зазначити, що науковому стилю вченого притаманне органічне поєднання як математичних, так і теорфізичних аспектів проблем, що досліджуються. Так, прогрес в осмисленні й теоретичному опису неупорядкованих систем, зокрема в теорії елементарних збуджень і фазових переходів у таких системах, значною мірою було досягнуто завдяки працям Л.А. Пастура. Варто пригадати його фундаментальні результати із самоусереднення основних фізичних величин, властивостей спектру та густини станів, обґрунтування повної локалізації в неупорядкованих одновимірних та деяких несутірних системах, дослідження з розповсюдження хвиль та частинок у неупорядкованих середовищах. Монографія «Введение в теорию неупорядоченных систем», яка була написана у співавторстві з І.М. Ліфшицем і С.А. Гредескулом, стала невід'ємною